

اثرگذاری طبیعت بر

بافته‌های نخبیاری



نویسنده : سحر هوشنگی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرهنگ عشایر بختیاری

تالیف:

سحر هوشنگی



انتشارات موجک



سرشناسه: هوشنگی، سحر، ۱۳۵۵ -

عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ عشایر بختیاری / تالیف سحر هوشنگی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص.

فروست: انتشارات موجک؛ ۱۰۷۲۸.

شابک: ۵-۴۰-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸-۳۹۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: بختیاری -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی

موضوع: Bakhtiari (Iranian people) -- Social life and customs

موضوع: بختیاری -- فرهنگ عامه

موضوع: Bakhtiari (Iranian people) -- Folklore

موضوع: ایلات و عشایر -- ایران -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی

موضوع: Nomads -- Iran -- Social life and customs

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۳۵۹ ب ۳ / ۷۲ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۹۷۶

شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۴۱۳۸۸



انتشارات موجک

تلگرام: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز بخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: فرهنگ عشایر بختیاری

تالیف: سحر هوشنگی

طراح جلد: سیده زهرا روشنایی

مشخصات ظاهری: ۱۰۰ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۳۹۰۰۰۰ ریال، شابک: ۵-۴۰-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ

و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده

قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱..... آغاز سخن

۳..... فصل اول: کلیاتی درباره سرزمین بختیاری

۳..... ۱-۱ درآمد

۴..... ۲-۱ جغرافیای طبیعی

۴..... ۳-۱ پستی و بلندی

۵..... ۴-۱ رودها و چشمه‌ها

۶..... ۵-۱ اقلیم و آب و هوا

۷..... ۶-۱ پوشش گیاهی

۸..... ۷-۱ نتیجه‌گیری

۱۱..... فصل دوم: شناخت اجتماعی و فرهنگی ایل بختیاری

۱۱..... ۱-۲ درآمد

۱۲..... ۲-۲ تعریف کوچ-ایل و عشیره

۱۳..... ۳-۲ ایل بختیاری و تقسیمات آن

۱۴..... ۴-۲ ماهیت زندگی عشایری

۱۶..... ۵-۲ کوچ و علل آن در بختیاری

۱۷..... ۱-۵-۲ زمان کوچ

۱۸..... ۲-۵-۲ تعیین موقع حرکت

- ۱۸..... ۳-۵-۲ انتخاب مسیر
- ۱۸..... ۴-۵-۲ ترتیب عبور
- ۱۸..... ۶-۲ معیشت ایل
- ۲۰..... ۱-۶-۲ چادر با سایر وسایل زندگی
- ۲۰..... ۲-۶-۲ دام
- ۲۱..... ۳-۶-۲ مرتع
- ۲۱..... ۴-۶-۲ نیروی انسانی
- ۲۲..... ۷-۲ کشاورزی
- ۲۳..... ۸-۲ دامداری
- ۲۴..... ۹-۲ صنایع دستی در چهارمحال و بختیاری
- ۲۵..... ۱۰-۲ داد و ستد در بین کوچ نشینان
- ۲۵..... ۱-۱۰-۲ داد و ستد بین کوچ نشینان
- ۲۶..... ۲-۱۰-۲ داد و ستد بین بختیاری‌ها و مراکز بازاری
- ۲۷..... ۱۱-۲ دین، اعتقادات و باورها در بختیاری
- ۲۸..... ۱۲-۲ گویش و اشعار بختیاری
- ۳۰..... ۱۳-۲ نتیجه‌گیری

فصل سوم: صنایع و پیشه‌های عشایر بختیاری

- ۳۳..... ۱-۳ درآمد
- ۳۴..... ۲-۳ کلیاتی درباره صنایع دستی
- ۳۷..... ۳-۳ تاربخچه مختصری از نساجی و بافت
- ۴۰..... ۴-۳ مختصات صنایع دستی بختیاری
- ۴۰..... ۵-۳ مقدمات کار
- ۴۲..... ۶-۳ مواد اولیه مصرفی، در بافته‌های عشایر بختیاری
- ۴۳..... ۱-۶-۳ پشم

- ۴۴..... ۲-۶-۳ پنبه
- ۴۴..... ۳-۶-۳ کرک
- ۴۵..... ۴-۶-۳ مو
- ۴۵..... ۷-۳ نتیجه گیری

فصل چهارم: معرفی دست بافت‌های عشایر بختیاری

- ۴۷..... ۱-۴ درآمد
- ۴۸..... ۲-۴ انواع هنرهای سنتی در استان
- ۴۸..... ۱-۲-۴ قالی بافی
- ۵۰..... ۲-۲-۴ خرسک بافی
- ۵۱..... ۳-۲-۴ گلیم بافی
- ۵۲..... ۴-۲-۴ جاجیم بافی
- ۵۳..... ۵-۲-۴ خورجین
- ۵۴..... ۶-۲-۴ هورژ horz
- ۵۴..... ۷-۲-۴ هورا hur
- ۵۴..... ۸-۲-۴ تویره
- ۵۵..... ۹-۲-۴ تی تیار tiyar
- ۵۵..... ۱۰-۲-۴ سفره آردی
- ۵۶..... ۱۱-۲-۴ موج
- ۵۶..... ۱۲-۲-۴ موجی چین
- ۵۷..... ۱۳-۲-۴ وریس بافی
- ۵۸..... ۱۴-۲-۴ بهون یا سیاه چادر
- ۵۸..... ۱۵-۲-۴ چوقا
- ۵۹..... ۱۶-۲-۴ جل Jol
- ۵۹..... ۱۷-۲-۴ روزینی

- ۵۹..... پیش سینه ۱۸-۲-۴
- ۵۹..... کمچه دان ۱۹-۲-۴
- ۶۰..... مشک دوزی ۲۰-۲-۴
- ۶۱..... چیت بافی ۲۱-۲-۴
- ۶۱..... نتیجه گیری ۳-۴

فصل پنجم: نقوش اثرگذار در صنایع و بافته‌ها

- ۶۳..... در آمد ۱-۵
- ۶۴..... نقوش طبیعی و گیاهی ۲-۵
- ۶۶..... گل گرده ۱-۲-۵
- ۶۶..... گل دره یا گل خیرده ۲-۲-۵
- ۶۶..... گل پیکه یا گل خالی ۳-۲-۵
- ۶۷..... سه گلی ۴-۲-۵
- ۶۷..... یه گُل ۵-۲-۵
- ۶۸..... دو گل ۶-۲-۵
- ۶۸..... گل گندم ۷-۲-۵
- ۶۹..... نقش خشتی ۸-۲-۵
- ۶۹..... نقش پله ۹-۲-۵
- ۷۱..... نقش چیقی ۱۰-۲-۵
- ۷۲..... نقش گنات ۱۱-۲-۵
- ۷۲..... نقش موشایجو ۱۲-۲-۵
- ۷۳..... نقش قیچی ۱۳-۲-۵
- ۷۳..... نقش ته تلاش یا بلگ بیدی ۱۴-۲-۵
- ۷۴..... نقش گل هچه ۱۵-۲-۵
- ۷۵..... گل زنگی ۱۶-۲-۵

- ۷۶..... نقش بندخانی ۱۷-۲-۵
- ۷۶..... نقش آل باوری ۱۸-۲-۵
- ۷۷..... نقش گامسی سی ۱۹-۲-۵
- ۷۸..... نقش گاپیت ۲۰-۲-۵
- ۷۸..... نقش گل و برگ ۲۱-۲-۵
- ۷۹..... نقش آچار ۲۲-۲-۵
- ۸۰..... نقش دندون مشکی ۲۳-۲-۵
- ۸۰..... ۳-۵ نقوش حیوانی
- ۸۰..... ۱-۳-۵ انواع حیوانات چهارپا
- ۸۱..... ۲-۳-۵ خال نال
- ۸۱..... ۳-۳-۵ نقش گل آریزی یا گده گایی
- ۸۲..... ۴-۳-۵ نقش چنگلی
- ۸۳..... ۵-۳-۵ نقش ماری
- ۸۳..... ۶-۳-۵ نقش ماهی
- ۸۴..... ۷-۳-۵ نقش گل گوشار یا (گل کژدین)
- ۸۵..... ۸-۳-۵ نقش شردنگ و شیردنگ
- ۸۶..... ۹-۳-۵ نقش بنگش
- ۸۶..... ۱۰-۳-۵ نقش رکابی
- ۸۷..... ۱۱-۳-۵ کرمک
- ۸۷..... ۱۲-۳-۵ نقش تی خروسی
- ۸۸..... ۴-۵ نقش انسان
- ۸۸..... ۱-۴-۵ نقش زن
- ۹۰..... ۵-۵ نتیجه گیری
- ۹۱..... پایان سخن

منابع ۹۷

کتب ۹۷

نشریات ۱۰۰

منابع تصویری ۱۰۰

آغاز سخن

ایلات، قبایل و عشایر مختلفی در ایران زندگی می‌کنند که در عین تنوع آداب و رسوم و سنن و فرهنگ دارای یکپارچگی ملی هستند که این وحدت همراه با عشق به اعتقادات و هنر متبلور است. هر یک از این ایلات، طوایف و عشایر، ضمن متجلی نمودن هنر و فرهنگ و تمدن این سرزمین برخی اختصاصات ویژه خود را دارند که آنها از یکدیگر متمایز نگه می‌دارد.

بختیاری‌ها از جمله ایلات غیوری هستند که در منطقه جنوب شرقی ارتفاعات زاگرس سکنی گزیدند که در آفرینش کارهای هنری، نقش آفرینانی با ذوق و استعدادی خاص می‌باشند. آنچه انگیزه اولیه یک تحقیق برای انتخاب موضوعی خاص، آن هم پراهمیت (از نظر پژوهنده) می‌شود نمی‌تواند تحت تأثیر اتفاق یا جرقه‌ای باشد که زود به خاموشی گراید.

انتخاب موضوعی تحت عنوان اثرگذاری طبیعت بر بافته‌های بختیاری، جزو دلمشغولی‌های تحریک‌کننده‌ای بود که گاه به آزاری دلچسب برای انجام هرچه سریع‌تر تحقیق می‌انجامید بافته‌ها و نقوش مورد استفاده بختیاری‌ها در بین مشتاقان از ارج و منزل بسیار بالایی برخوردار می‌باشد.

بافته‌ها و نقوش و نگاره‌های آنها ضمن اینکه ظاهری طبیعت‌گرا دارند، اما مالا مال از تمثیل و استعاره و رمز و راز می‌باشند. به عبارتی می‌توان گفت این نقوش بازتابی از دردها، شادی‌ها و همچنین ادارک آنها از جهان هستی می‌باشد.

هدف این کتاب شناختن بافته‌های کوچ‌نشینان بختیاری و همچنین نقوش به کار برده شده در بافته‌ها و شکافتن دنیای تخیل و اندیشه آنها می‌باشد.

این کتاب که براساس علاقه شخصی مولف انتخاب گردیده مبتنی بر مطالعه منابع و مآخذ و گفتگو و مصاحبه با عشایر به خصوص زنان بافنده و مشاهده و عکس برداری بوده است.

شروع کار با مراجعه به کتابخانه‌ها و مراکز تحقیقاتی به خصوص پژوهشگاه علوم انسانی همراه بوده، ضمن کار مشخص شده، اطلاعات مکتوب در منابع تحقیقاتی، فوق‌العاده محدود می‌باشد. بنابراین بعد از اتمام تحقیقات کتابخانه‌ای به تحقیقات میدانی مناطق مزبور که شامل (چالشر، فارسان، علی

آباد چغاخور، تل چپی، طاقانک، تشنیز، گهرو، زوردجان و پیرنسا) پرداخته و مورد بررسی قرار گرفته است. نگارنده در این مناطق با شیوه زندگی، بافته‌ها، نقوش و نگاره‌ها و مواد و مصالح آنها آشنایی پیدا کرده و به رشته تحریر درآورده است.

در این میان از زنان سالخورده و با تجربه بختیاری اطلاعات سودمندی کسب و سعی بر آن شده که در تمام مراحل به تهیه عکس، اسناد معتبری تهیه شود ولی شایان به ذکر است که در بعضی از موارد به علت کهولت یافته و فقدان مطلوب بودن اثر، ناگزیر به برداشت طرحی روی کاغذ بسنده کرده و به عنوان سند در این رساله قرار گرفته است.

در این کتاب پس از آغاز سخن، در فصل اول با معرفی سرزمین بختیاری به کلیاتی درباره این سرزمین اعم از طبیعت و جغرافیا، آب و هوا، پستی و بلندی‌ها و پوشش گیاهی پرداخته شده است. در فصل دوم به شناختی اجمالی از کوچ و کوچ نشینی و تقسیمات ایلی و ماهیت زندگی آنان و حتی معیشت و باورها و گویش و اشعار و در انتها به موسیقی پرداخته شده و در واقع به طور کل، شناخت اجتماعی و فرهنگی ایل، مدنظر قرار داده شده است.

فصل سوم آغازی است بر صنایع و پیشه‌های عشایر بختیاری که در محتوای آن راجع به تاریخچه نساجی و بافت و مختصات صنایع دستی که شامل پشم چینی تا رنگرزی می‌باشد توضیح داده شده و حتی مواد اولیه مصرفی را نیز از مدنظر دور نگه نداشته است.

در فصل چهارم با معرفی دستبافت‌های عشایر بختیاری، آشنایی بیشتر برقرار شده و سعی بر آن بوده که تمام بافته‌ها و حتی صنایع دستی آنان که شامل چیت بافی و حتی مشک دوزی است مورد بررسی واقع شود.

فصل پنجم که هدف این کتاب را مورد کنکاش قرار می‌دهد شناخت نقوش است، نقوشی که جان دارند و نیرو می‌دهند. و در واقع مبحثی است در مورد نقوش اثر گذار بر صنایع و بافته‌ها که به صورت تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته و سعی شده با ارائه تصاویری مستند نظر مخاطب را جلب نماید.

و در انتها با سخن پایانی این کتاب به اتمام رسیده است.

سحر هوشنگی

زمستان ۱۳۹۹



ISBN: 978-600-8799-40-5



انتشارات موجک